

Μητροπολίτης Ιλαρίωνας: Μπορούμε να γνωρίσουμε τον Θεό μέσω των θείων ενεργειών

Την Β΄ Κυριακή της Μεγάλης Τεσσαρακοστής, στις 28 Μαρτίου 2021, ημέρα μνήμης του Αγίου Γρηγορίου του Παλαμά, αρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης, ο πρόεδρος του Τμήματος Εξωτερικών Εκκλησιαστικών Σχέσεων του Πατριαρχείου Μόσχας μητροπολίτης Βολοκολάμσκ Ιλαρίωνας τέλεσε στον ιερό ναό της Παναγίας «Πάντων των θλιβομένων η χαρά» στην οδό Ορντίνκα της Μόσχας τη Θεία Λειτουργία του Μεγάλου Βασιλείου.

Επίσης συλλειτουργήσαν κληρικοί του ναού.

Στο «εἶπωμεν πάντες» αναπέμφθηκαν δεήσεις υπέρ απελευθερώσεως από τη λοίμωξη του κορονοϊού.

Στη συνέχεια ο ιεράρχης απηύθυνε το θείο κήρυγμα στο εκκλησίασμα:

«Εἰς το ὄνομα του Πατρὸς και του Υἱοῦ και του Αγίου Πνεύματος!

Αυτή την εβδομάδα συμπληρώθηκαν διακόσια χρόνια από την ημέρα, κατά την οποία η Ελλάδα, μετά από πολλούς αιώνες, που τελούσε κάτω από τον τουρκικό ζυγό, απέκτησε την ανεξαρτησία της. Τούτο συνέβη εν πολλοίς χάρη στους Ρώσους στρατιώτες, τα ρωσικά όπλα, καθώς επίσης και σε εκείνους τους Έλληνες, οι οποίοι ζούσαν στη Ρωσία και προετοίμαζαν την απελευθέρωση της Πατρίδας τους από κοινού με τους δικούς μας Ρώσους ορθόδοξους χριστιανούς. Εξ αφορμής αυτής της σημαντικής ημερομηνίας την εβδομάδα που μας πέρασε τελέσθηκε ακολουθία στην Ιερά Μονή της Παναγίας του Δον (Ντονσκάγια) στη Μόσχα, παρουσία της πρέσβευς της Ελληνικής Δημοκρατίας και εκπροσώπων της ελληνικής Διασποράς, που κατοικούν στη Μόσχα ή εργάζονται στην Πρεσβεία της Ελλάδας.

Η πίστη μας έχει τις καταβολές της στην ελληνική γλώσσα και την ελληνική θεολογία. Έχουμε συνηθίσει ότι η Εκκλησία μας αποκαλείται Ρωσική Ορθόδοξη Εκκλησία. Αλλά ίσως δεν γνωρίζουν όλοι ότι μέχρι την επανάσταση του 1917 η Εκκλησία μας απεκαλείτο Ορθόδοξη Ελληνοκαθολική Ρωσική Εκκλησία. Ακόμη δηλαδή και στην ονομασία της Εκκλησίας μας ενυπήρχε το ελληνικό στοιχείο.

Όπως γνωρίζουμε από την ιστορία του χριστιανισμού, μόνον η πρώτη γενιά χριστιανών ήταν Εβραίοι εξ αίματος και εξ ανατροφής. Όμως τα Ευαγγέλια εγράφησαν ήδη όχι στα εβραϊκά, αλλά στα ελληνικά, διότι η ελληνική γλώσσα ήταν τότε η γλώσσα της λογοτεχνίας ολόκληρης της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας. Ο Άγιος Απόστολος Παύλος, όντας, όπως έλεγε ο ίδιος στις επιστολές του, «Εβραίος εξ Εβραίων», έγραφε τα έργα του όχι στην εβραϊκή γλώσσα, αλλά στην ελληνική, δηλαδή, η χριστιανική πίστη εξ αρχής διδάχθηκε και παραδόθηκε στις επόμενες γενιές στην ελληνική γλώσσα.

Κατά τη διάρκεια όλου του έτους τελούμε από κοινού μαζί σας τη Θεία Λειτουργία του Ιερού Χρυσοστόμου και στις ιδιαίτερες εορτές εκείνη του Μεγάλου Βασιλείου. Τα κείμενα των Λειτουργιών συντάχθηκαν στην ελληνική γλώσσα και μεταφράσθηκαν στη σλαβονική γλώσσα από τα ελληνικά. Όπως επίσης και οι ψαλμωδίες, που ακούμε κατά τον Όρθρο και τον Έσπερινό (με εξαίρεση, βεβαίως, των ψαλμών, οι οποίοι είχαν κάποτε συνταχθεί στην εβραϊκή γλώσσα, πολύ πριν από τη Γέννηση του Χριστού), οι εκκλησιαστικοί ύμνοι, που ακούμε, οι ψαλμωδίες του Οκτώηχου, του Τριωδίου, όλα αυτά είχαν κάποτε γραφθεί στην ελληνική γλώσσα και μεταφράσθηκαν αργότερα στη σλαβονική γλώσσα. Γι' αυτό μέχρι σήμερα η πίστη μας είναι ορθόδοξη ελληνοκαθολική. Και κάθε φορά, καθώς εισερχόμαστε στο ναό του Θεού και παρακολουθούμε τις ακολουθίες, ακούμε λόγια, τα οποία εγράφησαν κάποτε στην ελληνική γλώσσα, ενώ τώρα ηχούν στη γλώσσα των ημετέρων προγόνων, στη σλαβονική.

Έστω και γι' αυτό μόνον τον λόγο οφείλουμε ευγνωμοσύνη στον ελληνικό λαό, διότι στον καιρό του μας έδωσε την αγία ορθόδοξη πίστη. Ακόμη και οι πρώτοι ιεράρχες της Ρωσικής Εκκλησίας ήταν Έλληνες και επί μερικούς αιώνες η Ρωσική Ορθόδοξη Εκκλησία αποτελούσε τμήμα του Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως.

Σήμερα επιτελούμε τη μνήμη του Αγίου Γρηγορίου Παλαμά, αρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης, ενός εκ πολλών Ελλήνων, τους οποίους τιμούμε και τα ονόματα των οποίων ενσωματώθηκαν στο εκκλησιαστικό μας εορτολόγιο. Ο Γρηγόριος Παλαμάς προσέφερε ιδιαίτερα στην ανάπτυξη της ορθόδοξης διδασκαλίας περί της ουσίας και των θείων ενεργειών, περί του Ακτίστου φωτός και της μετοχής του ανθρώπου στη θεότητα.

Σε κάποιους αυτή η διδασκαλία, που διατυπώθηκε κάποτε στην ελληνική γλώσσα, την υπερασπίστηκαν σε μερικές Συνόδους της Εκκλησίας στην Κωνσταντινούπολη, μπορεί να φανεί ότι μακράν απέχει από τη ζωή. Τι δουλειά έχουμε, θα μπορούσε να αναρωτηθεί κανείς, με όσα συνέβαιναν τον 14^ο αι. στην Κωνσταντινούπολη; Κάποιοι θεολόγοι λογομαχούσαν μεταξύ τους... Όμως η Εκκλησία καθιέρωσε αυτή την εορτή τη Β΄ Κυριακή της Μεγάλης Τεσσαρακοστής, προκειμένου να μας υπενθυμίσει τη διαχρονική αξία της ορθόδοξης θεολογίας και τον σκοπό της χριστιανικής μας ζωής.

Σε τί όμως συνίστατο η ουσία αυτής της έριδας; Οι αντίπαλοι του Αγίου Γρηγορίου του Παλαμά, ο Βαρλαάμ ο Καλαβρός, ο Γρηγόριος Ακίνδυνος, υποστήριζαν ότι ο Θεός είναι ακατάληπτος και αόρατος ως προς την ουσία Του. Γι' αυτό όλες τις γνώσεις μας για τον Θεό μπορούμε να τις αντλήσουμε μόνον από τα βιβλία ή τη φιλοσοφία ή από κάποιες εικασίες και συλλογισμούς μας. Ενώ ο Άγιος Γρηγόριος Παλαμάς ισχυριζόταν ότι ναι, μεν είναι ακατάληπτος και αόρατος ο Θεός, αλλά φανερώνεται στις ενέργειές Του, δηλαδή στις πράξεις. Οι θείες ενέργειες διαπερνούν όλη την κτίση. Πολύ πριν από τον Γρηγόριο Παλαμά αυτά τα έλεγε ένας άλλος μεγάλος Έλληνας θεολόγος, ο Μέγας Βασίλειος, ο οποίος υποστήριζε ότι όλος ο κόσμος, όλο το Σύμπαν είναι τρόπον τινα μια τεράστια Φλεγόμενη Βάτος, η οποία διαπερνάται από θείες ενέργειες. Αυτές οι ενέργειες είναι διάχυτες παντού, ζωογονούν αυτόν τον κόσμο, αλλά δεν τον καίνε, όπως ο ήλιος, που δίδει ζωή σε όσα υπάρχουν, χωρίς, όμως, να τα κατακαίει.

Ο Άγιος Γρηγόριος Παλαμάς έλεγε ότι ο Θεός, ο Οποίος είναι ακατάληπτος ως προς την ουσία Του, αποκαλύπτεται σε μας, τους ανθρώπους, στις ενέργειες, δηλαδή τις πράξεις Του. Και μια από τις Θείες ενέργειές είναι και το Θαβώρειο φως, το οποίο θεωρούσαν στο όρο της Μεταμορφώσεως οι Απόστολοι. Το Θαβώρειο φως επί πολλούς αιώνες θεωρούσαν οι ασκητές, προσευχόμενοι στον Θεό και επιτυγχάνοντας διά προσευχών και θεωρίας του Θεού τέτοια κατάσταση, στην οποία ο Θεός τους αποκαλυπτόταν μέσω των Θείων του ενεργειών.

Ο Βαρλαάμ και οι λοιποί έλεγαν ότι το φως, που θεωρούσαν οι μαθητές του Χριστού στο Θαβώρ ήταν συνηθισμένο υλικό φως, που πλάσθηκε από τον Θεό. Ενώ ο Γρηγόριος Παλαμάς αντέλεγε ότι το Θαβώρειο φως είναι ένα Άκτιστο φως, είναι η λάμψη της Θεότητας, την οποία οι άνθρωποι δύνανται να θεωρούν με τα όμματα της ψυχής τους. Το φως αυτό είναι η αναπόσπαστη από την ουσία του Θεού Θεία ενέργειά Του. Αδυνατούμε να βλέπουμε τον Θεό ως προς την ουσία Του. Αδυνατούμε να Τον καταλάβουμε ως προς την ουσία Του. Όμως μέσω του Θείου φωτός και άλλων ενεργειών και εκφάνσεων του Θεού μπορούμε να Τον κοινωνήσουμε.

Γι' αυτό ακριβώς η κοινωνία μας με τον Θεό δεν είναι μόνον η γνωριμία μαζί Του μέσω των προσιτών για εμάς πηγών: των βιβλίων, της φιλοσοφίας και της θεολογίας. Μπορούμε να κοινωνούμε απευθείας με τον Θεό. Όταν μεταλαμβάνουμε των Αχράντων του Χριστού Μυστηρίων, ο Ίδιος ο Θεός εισέρχεται στο σώμα μας. Μάλιστα, όπως πάντοτε τονίζει ο Άγιος Γρηγόριος Παλαμάς, η κοινωνία μας με τον Θεό γίνεται όχι μόνον διανοητικά ή πνευματικά, όλη η φύση μας κοινωνεί με τον Θεό, όταν μετέχουμε στα εκκλησιαστικά Μυστήρια.

Καθώς κοινωνούμε των Αχράντων του Χριστού Μυστηρίων, το σώμα, η ψυχή και το πνεύμα μας επίσης καθίστανται εκείνη η Φλεγόμενη Βάτος, στην οποία καίει η φωτιά της Θεότητας. Η φωτιά αυτή μας θερμαίνει, αλλά δεν μας καίει έσωθεν, διότι ευαρεστείται ο Θεός να εγκατασταθεί και να κατοικήσει μέσα μας. Αυτά ακριβώς μας υπενθυμίζει ο υπέροχος Έλληνας θεολόγος Άγιος Γρηγόριος Παλαμάς τη Β΄ Κυριακή της Μεγάλης Τεσσαρακοστής.

Η Εκκλησία καθιέρωσε αυτόν τον εορτασμό την περίοδο της Μεγάλης Τεσσαρακοστής προκειμένου να μας υπενθυμίσει τον σκοπό της χριστιανικής ζωής, τον σκοπό του αγώνα μας και του σταδίου της Μεγάλης Τεσσαρακοστής, το οποίο τώρα διανύουμε. Ο σκοπός συνίσταται στο να κοινωνήσουμε τον Θεό, να τον γνωρίσουμε και να τον δούμε. Δεν μπορούμε να δούμε την ουσία Του, δεν μπορούμε να θεωρούμε τον Θεό με τα σωματικά μας όμματα, να Τον γνωρίσουμε με τη διάνοιά μας, τη λογική, διότι είναι ανώτερος της διάνοιάς μας. Ο Θεός είναι άυλος, άρατος. Αλλά μπορούμε να Τον κοινωνήσουμε διά των Θείων ενεργειών Του, διά του φωτός, με το οποίο φωτίζει όλο το Σύμπαν και το οποίο λάμπει στις ψυχές μας, μέσω της κοινωνίας των Αχράντων του Χριστού Μυστηρίων, της συμμετοχής στα μυστήρια της Εκκλησίας και μέσω της προσευχής, στην οποία όχι μόνον υποβάλλουμε τα αιτήματά μας στον Θεό, αλλά και Αυτός ανταποκρίνεται σε αυτά.

Θα θυμόμαστε τον Άγιο Γρηγόριο Παλαμά, θα μελετούμε τα έργα του, τα οποία έχουν μεταφρασθεί στη ρωσική γλώσσα. Θα φωτιζόμαστε με το φως της γνώσεως και θα ευχαριστούμε τον Θεό για το ότι μας έδωσε την αγία ελληνοκαθολική ορθόδοξη πίστη, προκειμένου να μας οδηγήσει όλους στη σωτηρία και στην αιώνια ζωή. Αμήν.

Χρόνια πολλά σε όλους για την εορτή!».

Μια πηγή: <https://mospat.ru/gr/news/86915/>